

Değerli Konuklar,

Cumhuriyet Bayramı nedeniyle bu sene ikincisini düzenlediğimiz, Cumhuriyet Balomuza hoşgeldiniz. Üniversitemizin akademisyenleri ve idari personelimizi, Denizli halkı ile bir araya getiren bu etkinlik bizler için çok önemli.

Geçen yıl bu törende epeyce duygusal bir konuşma yapmıştım. Ama bu sene bunu yapmayacağım. Gerek dünyada, gerekse de ülkemizde yaşanan olaylar, artık duygusallıktan uzak, analitik bir yaklaşımın gerekliliğini gözler önüne sermekte. Tıpkı tam 85 yıl önce atalarımızın yaptığı gibi...

85 yıl.

Tam 85 yıl önce, 29 Ekim 1923 te bir Pazartesi günü saat 20:30 da yapılan oylamayla TBMM Anayasa'nın birinci maddesine "Türkiye Devletinin hükümet biçimi, Cumhuriyettir" şeklinde bir cümle ekledi.

Ertesi gün gümbürtü koptu. Bir yandan basın, bir yandan muhalif milletvekilleri hem ne olduğunu anlamaya çalışıyor, hem de veryansın ediyorlardı. Meclisin toplantı şeklini, zamanlamasını, gerekliliği tartışıyorlardı. Bu tartışmaların çoğu zaman zaman bugün de televizyonlarda gazetelerde sürdürülmektedir.

Belli bir zaman kesitinin penceresinden başka bir zamana bakmak ve bunda önyargısız davranabilmek çok zordur. Kişiler arası diyaloglar, anılar, gazete yazıları, dedikodular bizleri ana fikirden uzaklaştırabilmektedir.

Cumhuriyetin ilanı, 19.yüzyılın son çeyreğindeki bütün vahşeti, sömürüyü, acıyı, halkıyla beraber yaşamış, aydınlanma çağının devrimlerini izlemiş, dünya üzerindeki gelişmeleri yakından takip etmiş bir avuç aydın insanın Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde yaptığı bir devrimdi.

Bugüne kadar kurulan hangi devlet devrim olmadan kurulmuştur ki?

Türk ulusunun tarih boyunca kurduğu bütün devletler bir lider etrafında toplanan bir avuç öncünün yaptığı devrimle başlamıştır. Kimi zaman yeni bir savaş modeli, kimi zaman yeni bir örgüt yapısı, kimi zaman ekonomik bir değişiklik bu devletlerin kuruluşunu sağlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti devriminin daha önce yaptığımız devrimlerden farkı, gerçekleştiği yüzyıldaki diğer devrimler gibi, kendini sadece devlet kurmakla sınırlamayıp, toplumda da yapısal değişimleri hedeflemiş olmasıdır.

Bu yapısal değişimler kitaplardan okunarak veya başkasının tavsiyesiyle değil, toplumumuzun geçirdiği travmalara göre, insanlarımızın son yüzyıl içinde yaşadıklarının tekrar yaşanmaması için, özenle seçilmiş, gerçekçi bir şekilde planlanmış, hızla yapılmış ve kararlılıkla uygulanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ruhunu anlayabilmek için devrimin amaçlarını kavrayabilmek gerekir. Kurucularımız bütün adımları kendi ikballeri için değil, kendilerinden sonra gelecek kuşaklar için planlamışlardır.

Bu ülkenin vatandaşı bir daha teba olmasın, meclisler açılıp kapanmasın, yönetimde söz sahibi olsun, kendi malı mülkü olsun istediler: saltanatı kaldırıp, cumhuriyeti ilan ettiler.

Bu ülkenin çocukları bir daha vatandan uzak topraklarda hırslı siyasetçilerin kurbanı olmasın istediler: Hilafeti kaldırdılar, milliyetçiliği misak-ı milli ile sınırladılar.

Bu ülkede yaşayan bütün insanlar, ortak tarih, ortak kültür, ortak dilbilinciyle yetişsin, birbirlerini, anlasın, güvensin, ümmet değil millet olsun istediler: Türk Tarih Kurumunu, Türk Dil Kurumunu ve halkevlerini kurdular.

Yeni nesil daha iyi eğitilsin, bilime inansın, dogmaların esiri olmasın, okuma-yazma yaygınlaşsın istediler: eğitimin birliği kanunu çıkardılar, Latin esaslı Türk alfabesini kabul ettiler, Millet Mekteplerini kurdular.

Bu ülke ekonomik olarak özgür olsun, kendi sanayisi, kendi bankası olsun istediler: İzmir İktisat kongresini topladılar, teşvik i sanayi kanununu çıkardılar, Sümerbank'ı, Maden Tetkik Arama Teşkilatını kurdular.

Köylü üretken ve özgür olsun, emeğinin hakkını alsın, ianeye muhtaç olmasın istediler: Aşar vergisini kaldırdılar, Toprak dağıttılar, tarım kredi kooperatiflerini, deneme çiftliklerini, ziraat okullarını ve Yüksek ziraat enstitüsünü kurdular.

Ülkenin altyapısı yabancıların elinde olmasın istediler: Varolan demiryollarını devletleştirip, yenilerini yaptılar

Kimse, şeyhin, şihın, ağanın boyunduruğuna girmesin, birbirlerini farklı görüp düşman olmasın istediler: Tekke ve zaviyeleri kapatıp, şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik, babalık, emirlik, halifelik, falcılık, büyücülük, üfürükçülük, gibi ünvanları yasaklandılar, Laikliği devletin en önemli kuralı olarak benimsediler.

Toplumun yarısının üretimden, insan haklarından uzak kalmasının ülkenin gücü açısından ne kadar büyük bir kayıp olduğunu gördüler: Kadınlara seçme ve seçilme hakkını verdiler, medeni kanunu kabul ettiler.

Bütün bunları ve daha birçok şeyi çok kısa zaman içinde yaptılar.

Bütün amaçları,

Gerektiğinde bağımsızlığını korumak için herşeyi göze alabilecek,

Ekonomik açıdan esir alınması mümkün olmayan,

Eđitimli, kendine ve bilime gúvenen insanlardan kurulu,

Biribirine sıkı sıkıya kenetlenmiş bir millete sahip,

Sınırları net olarak belirlenmiş, başka úlkelerde gözü olmayan,

Bir úlke kurmaktı.

Bu insanlar, deli miydi, dinsiz miydi, insanlara duyarsız mıydı, hayalperest miydi, cahil miydi, çılgın mıydı?

Bu insanlar gerçeğin tam ortasında bulunmuş, ölümü, açlığı, acıyı, sömürüyü, riyakarlığı, fedakarlığı yaşamışlardı. Tarih yazılırken oradaydılar.

"Ateři ve ihaneti gördüler,

ve yanan gözleriyle durdular

bu dünyanın üzerinde."

Úlkesinin ve milletinin nasıl varolabileceğini son derece gerçekçi bir biçimde değerlendirdiler, hiçbir dogmayla ezilmediler, hiçbir güçten korkmadılar.

Peki bugün geldiğimiz nokta, Cumhuriyetimizin kuruluşunda tanımlanan amaçların neresinde?

Tam bağımsız mıyız?

Ekonomik açıdan tek başımıza ayakta durabiliyoruz mu?

İnsanlarımız iyi eğitimli mi?

Milletimiz birbirine sıkı sıkı bağlı mı?

Kendi sınırlarımız veya başka úlkelerin toprakları ile ilişkili kaygılarımız var mı?

Bu soruların cevaplarını doğru dürüst veremiyorsak,

Kalkıp ta yabancı sosyologların görüşlerine bakıyorsak,

Dünya politikasını başka ülkelerin doktrinleri ile açıklıyorsak,

Yabancı danışma kuruluşlarının raporlarından kendimizi tanımaya çalışıyorsak,

Çıkarlarını başka ülkelerin çıkarları ile birleştirmiş kuruluşların yönlendirmesine kanıyorsak,

Herhalde bunun kabahati, cumhuriyetimizin kurucularında değildir.

Bu cumhuriyetin kuruluşunda dünyanın hali şimdikinden daha mı iyiydi?

Suçlu aramaya başlamadan, savlar ileri sürmeden, önce aynada kendimize bakmamız gerekiyor.

Biz ne yaptık?

Tam 85 yıl geçti.

Eğer Cumhuriyetimizin 85 yıl daha yaşamasını istiyorsak kuruluş amaçlarını hiç unutmamamız gerekiyor. Bu ilkeler ülkemizin varlık nedeni. Yaptığımız her proje, aldığımız her karar bu ilkelerle uyumlu olmak zorunda.

Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyetin ilanından bir süre sonra 1923'te, o zor günlerde bakın ne söylemiş:

“Cumhuriyetimiz, öyle sanıldığı gibi zayıf değildir. Cumhuriyet emeksiz kazanılmış da değildir. Bunu elde etmek için çok kan döktük. Her tarafta kırmızı kanımızı akıttık.

Gerektiğinde kurumlarımızı savunmak için gerekeni yapmaya hazırız.”

1923 (Atatürk'ün S.D. III, S. 71)

O günde hazırдық, bugün de hazırız.

Hepimizin Cumhuriyet Bayramı Kutlu Olsun